

به نام خدا

سامان شهر و بازار

مهرزاد پرهیزگاری

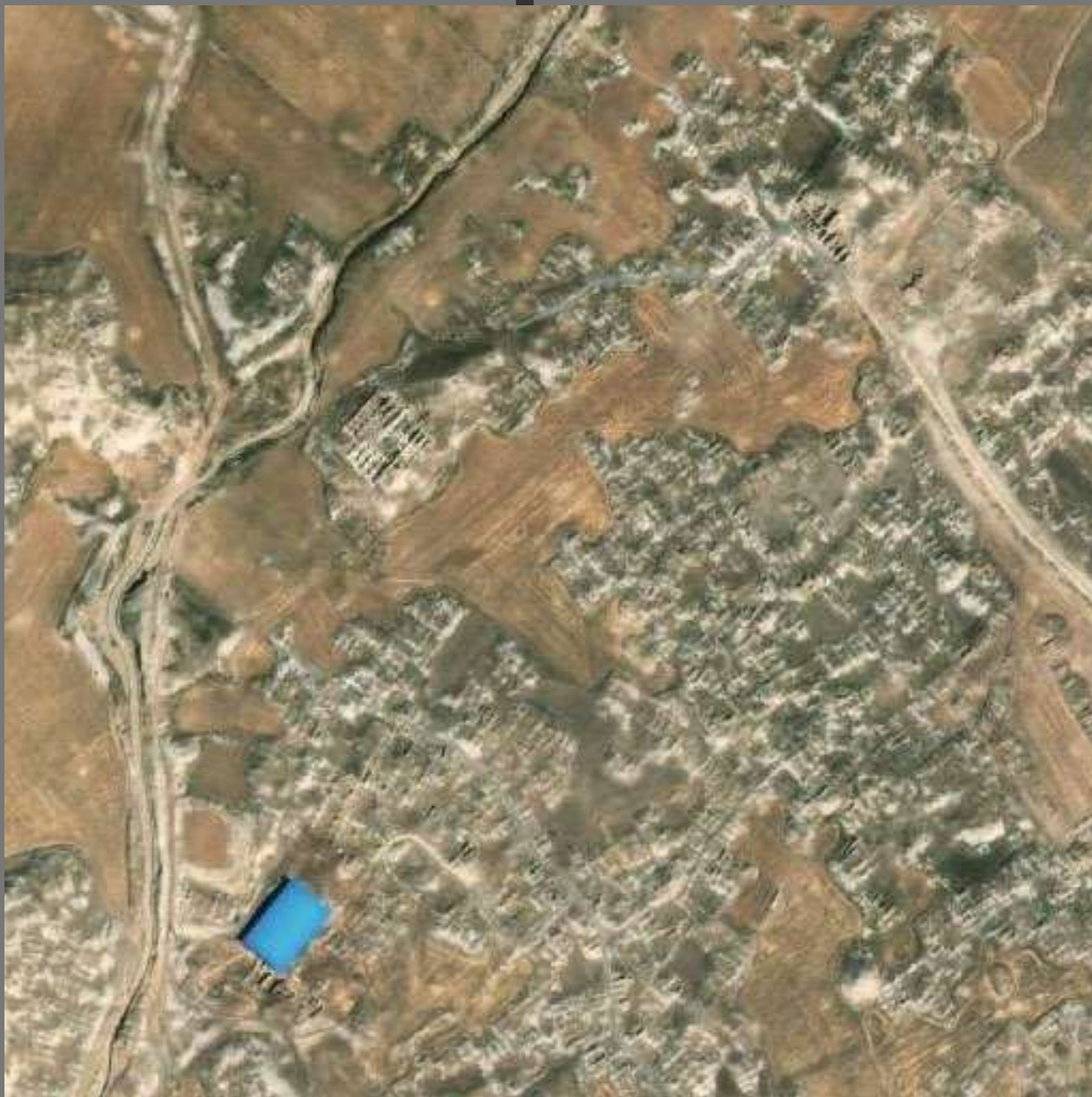
بهمن ۱۴۰۱

پیشینه شکل‌گیری شهر و بازار

- ساختار شهرهای اسلامی و هسته بازار
- تعریف عامیانه بازار در ایران و تفاوت آن با مارکت
- آیا بازار یک عنصر ایرانی است؟

• برخی ویژگی‌های بازار

• ماهیت بافت دارد.

• با بستر شهری پیوند دارد.

• در ساختار شهری مشارکت دارد.

• محصور نیست

• و ...

بازارهای ایران

دوره ایلخانی: سمنان

دوره صفوی: اصفهان

دوره قاجار: ارومیه

دوره پهلوی: زاهدان

شناخت نظامات بازار و نقش آنها در رابطه شهر و بازار

- نظام اقتصادی
- نظام سیاسی
- نظام اجتماعی
- نظام مدیریت
- نظام فرهنگی
- نظام عبور و مرور
- نظام خدماتی

بازار تبریز

نظام اقتصادی

- داد و ستد بنیان شکل گیری بازار
- داد و ستد عامل ارتباط شهر و بازار
- شهر با دیگر شهرها و ...
- مقیاس بازار در رابطه با تجارت
- داد و ستد بنیان شکل گیری بازار

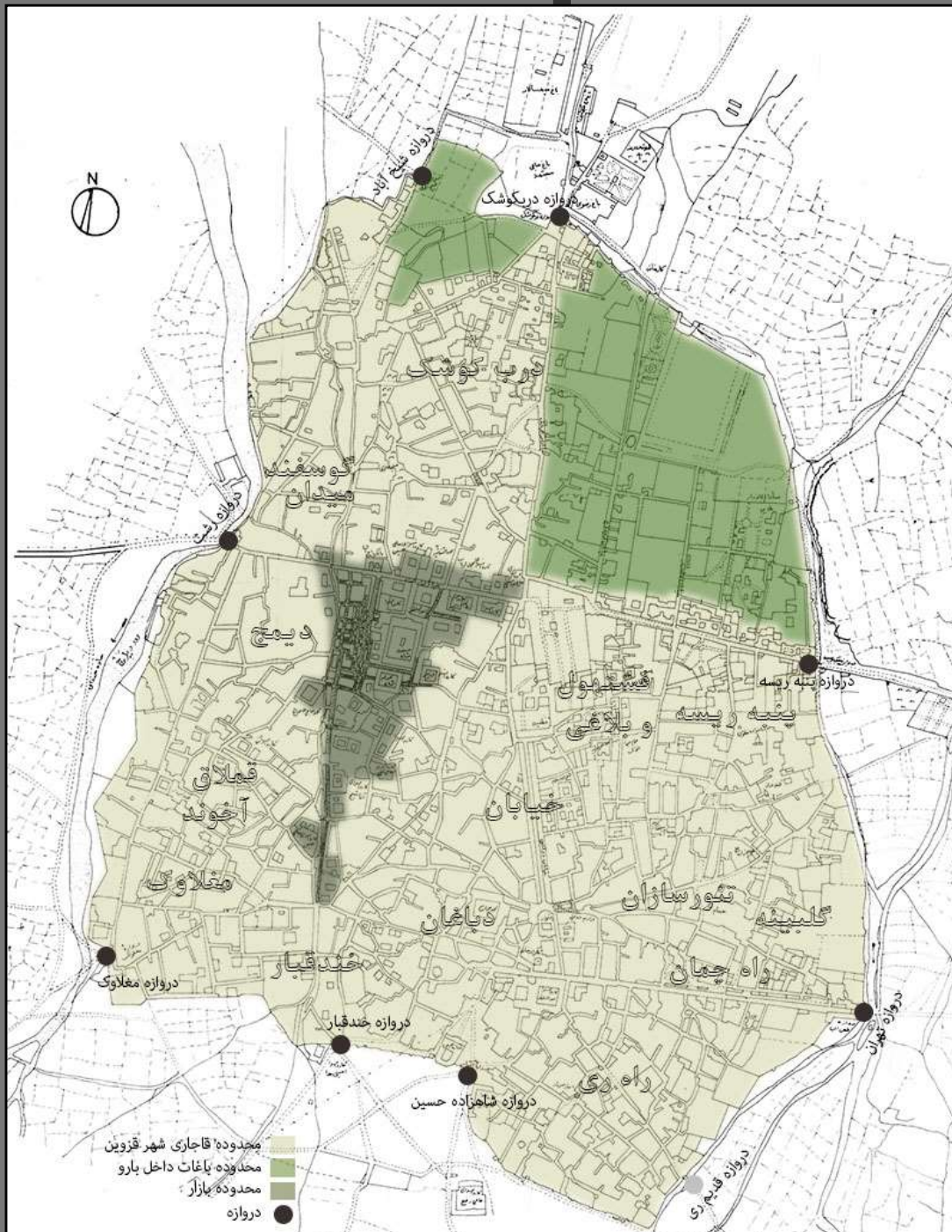
بازار دامغان

بازار پیر چند

نظام اقتصادی

- مقیاس بازارهایی که سر راه کاروان‌رو قرار داشتند به نسبت شهر سطح وسیع‌تری را اشغال می‌کرد

بازار قزوین

نظام اقتصادی

- وابستگی اقتصاد شهر به بازار
- بازار عامل رفاه شهر

بازار یزد

نظام سیاسی

- رابطه دو سویه حکومت‌ها و بازار در گذشته
- تشکیلات اداری سیاست‌گذار مؤثر بر بازار
- نقش طرح‌ها و برنامه‌های دولتی بر بازار

بازار هرند

نظام اجتماعی

- بازار مهم‌ترین مکان تعامل اجتماعی شهر
- محل پخش اخبار و شایعات / بازار گردانی تنبیه‌شدگان /
- مشارکت در جشن‌های ملی مذهبی
- دستگیری از نیازمندان
- جذب کاربری‌های جمعی مثل مدارس و کاروانسراها

بازار ری

نظام اجتماعی

• رده‌های اجتماعی بازاریان

تجار / بنکداران / خرده‌فروش‌ها /
صنعتگران / صراف‌ها / دلال‌ها / منشی‌ها و
میرزاها / سرایدارها / کارگران / حمال‌ها /
دستفروش‌ها

بازار دزفول

نظام اجتماعی

- فعالین بازار

بازاریان (تجار و کسبه...) و مراجعین
(خریداران و عابران)

بازار ساوه

بازارچه قوچان

نظام مدیریتی

- همبستگی بازاریان
- اعتبار در بازار
- داروغه
- نقش حاکمیتی
- روابط خانوادگی

بازار قزوین

نظام فرهنگی

• بازار محل تبادلات فرهنگی

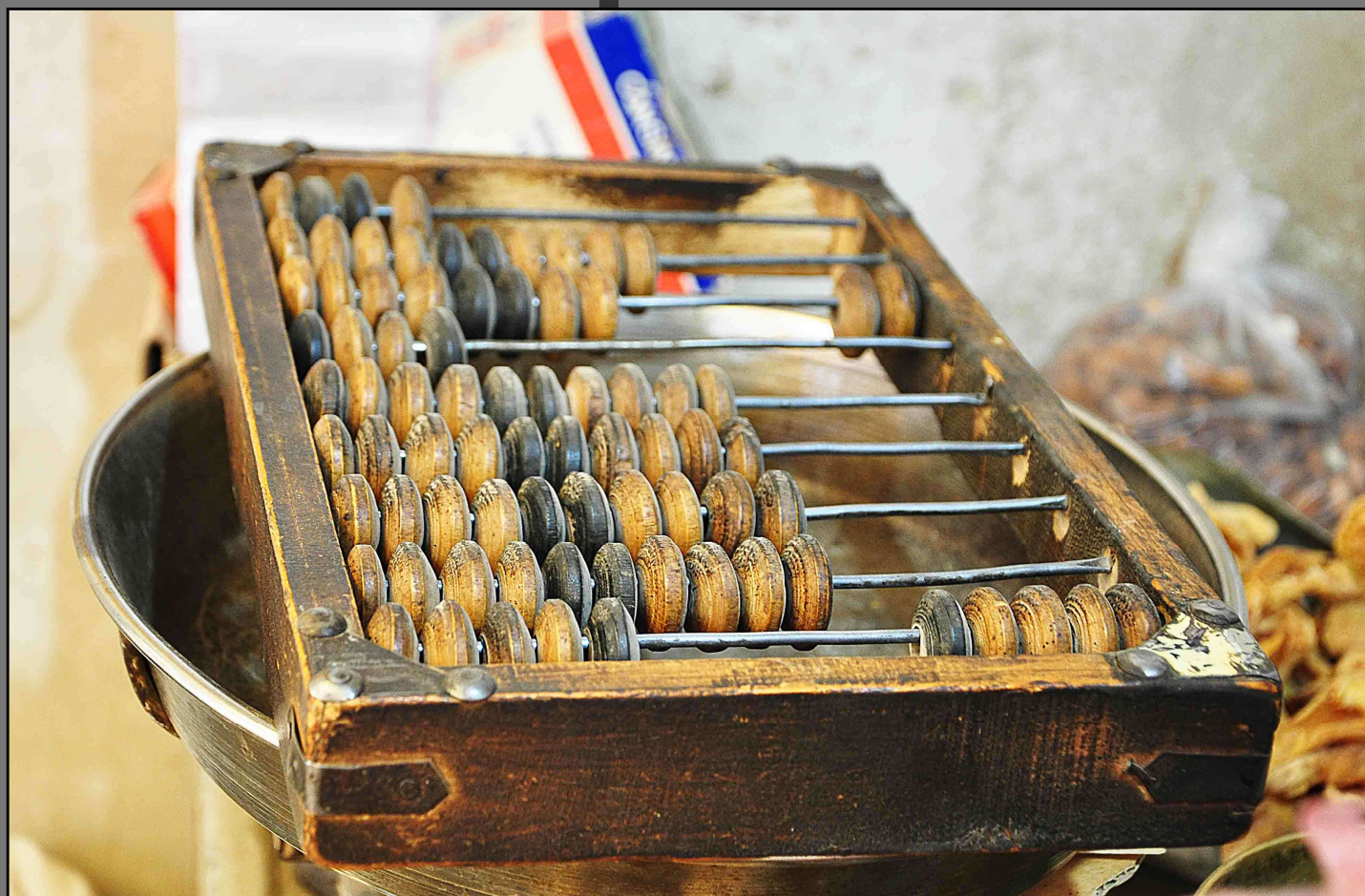

بازار شوشتر

بازار چابهار

نظام فرهنگی

- فرهنگ مربوط به تجارت
(سیاق، حسابدار، نامه نگاری، رفتارها
و ...)

- زبان (عام) بازار،
واژگان،
اصطلاحات،
نام گذاری فضاها
و ...

نظام فرهنگی

• مشاغل بازار (بعد مردم شناسی)

بازار خمین

نظام فرهنگی

• وقت و گاه در بازار

بازار کازرون

نظام عبور و مرور

- تمامی دسترسی‌های محدوده بازار ذیل این نظام صورت می‌پذیرد.
- این نظام رابطه مستقیم با کالبد دارد.
- این نظام ساماندهی رابطه بین مراجعین و کاربری‌ها را بر عهده دارد.

بازار تهران

نظام خدماتی

- تأمین امنیت
- رفت و روب، برف‌روبی و ...
- آب، چای و غذا

بازار خوی

بازارهای کنونی

شهر، بازار و اقتصاد

- تغییر ماهیت تجاری بازار به خدماتی و خروج تجار از بازار
- خروج سرمایه از بازار و پراکنده شدن در سطح شهر
- سهم اندک بازار در اقتصاد شهر

بازار بوشهر

شهر، بازار و اقتصاد

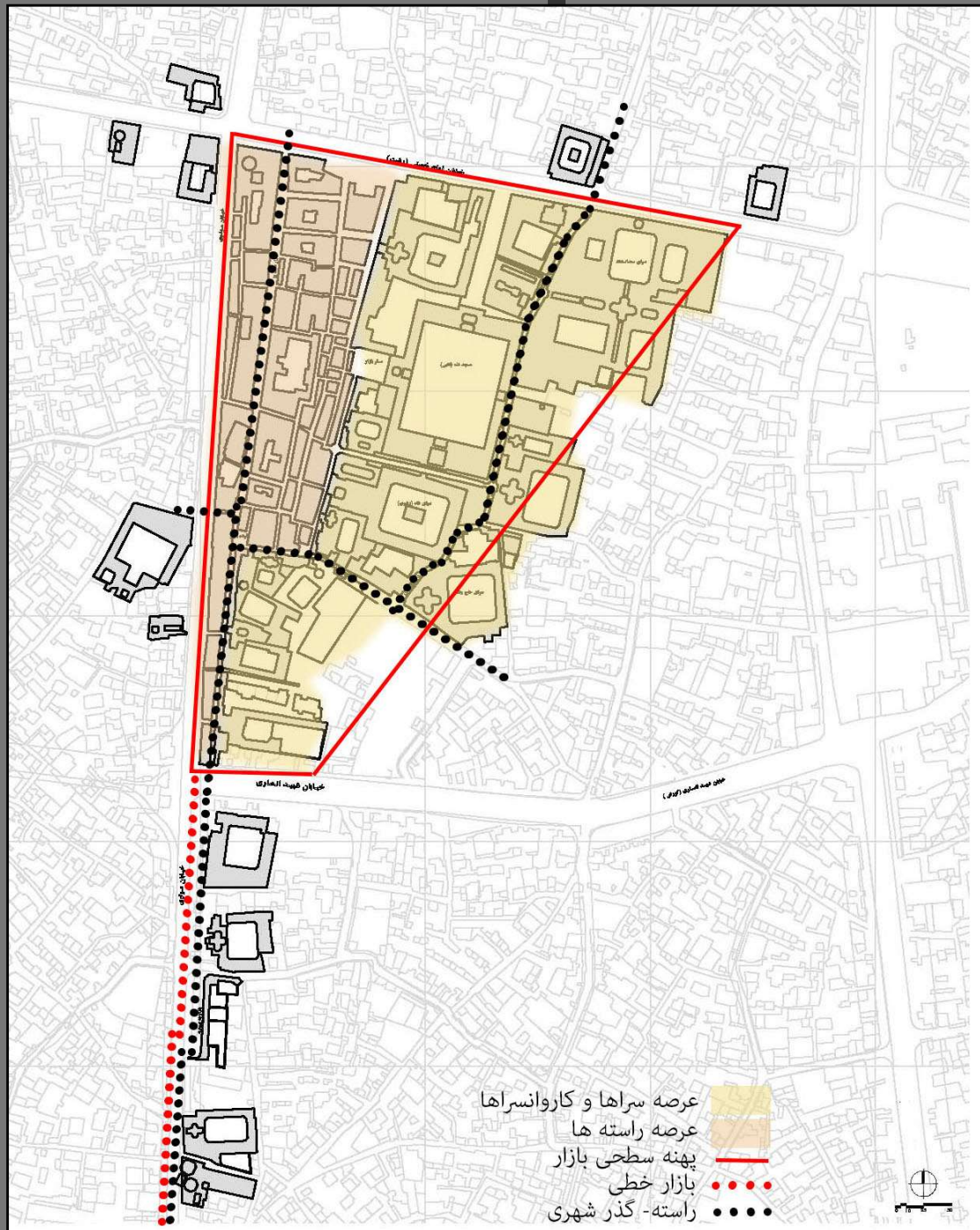
- تحولات صنعتی و نسبت آن با صنایع بازار
- توان صنعت گردشگری در احیای اقتصاد بازار

بازار شیراز

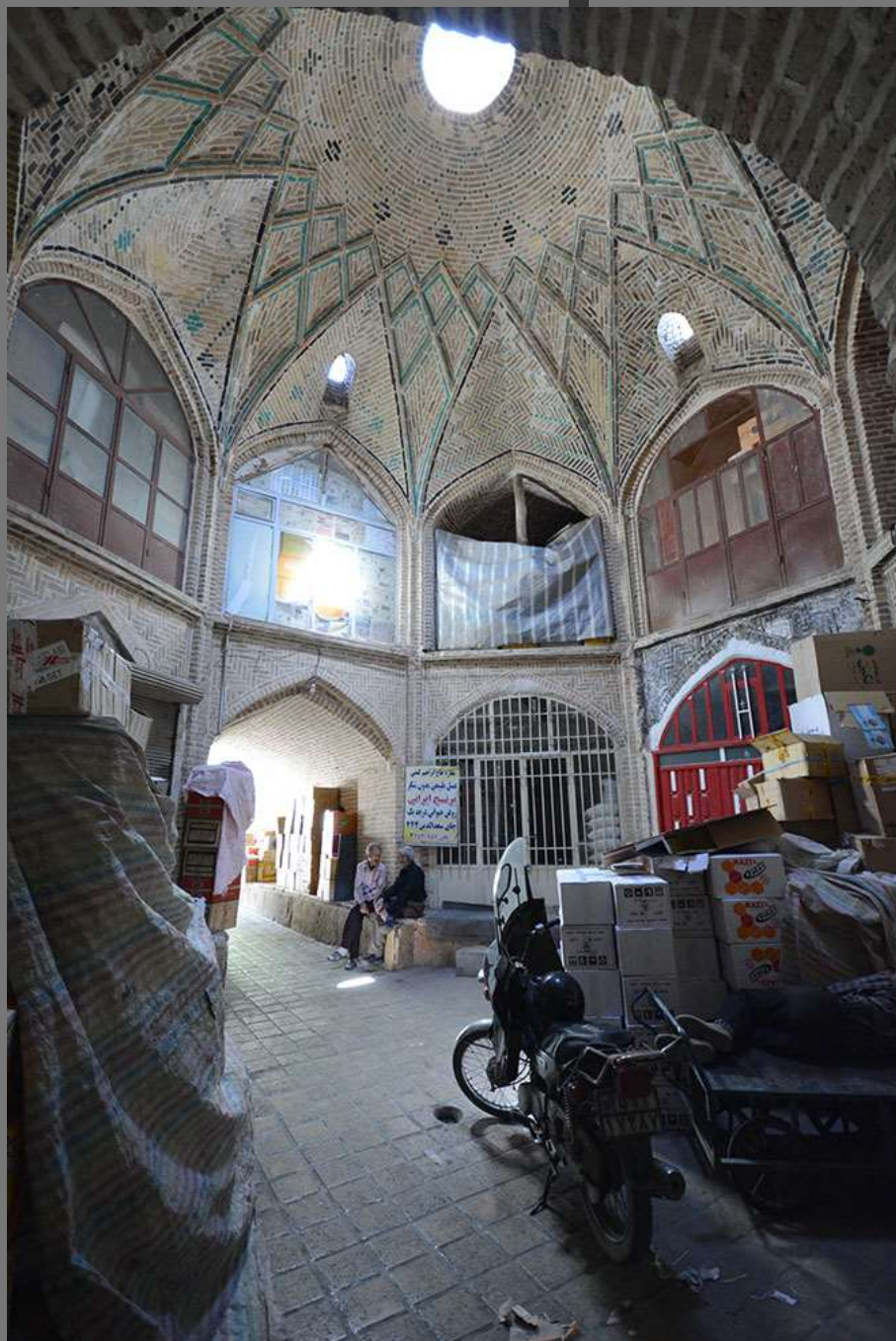
نمونه بازار بزرگ: بازار قزوین

سرا و کاروانسراها حدود ۴۰ باب	تیمچه ها
۶ باب	بازارها
۲۵ راسته	قیصریه ها
۳ راسته	بازارچه ها
۷ راسته	کوچه ها
۴ راسته و گذر	چهارسوها
۲ تقاطع	میدان ها
۴ واشدگاه	
حد اقل ۱۱ باب	آب انبارها
۷ باب	گرمابه ها
۹ باب	مسجدها
۴ باب	مسجد - مدرسه ها
حد اقل ۲ باب	زورخانه
حد اقل ۳ باب	پل و پل بازار

سیاست‌گذاری‌های کلان و مدیریت شهری

- از میان رفتن مدیریت داخلی بازار
- نگاه حاکمیتی به بازار و شهر
- میزان سهم بازار در شهر، از نگاه مدیریت شهری

بازار همدان

سیاست گذاری های کلان و مدیریت شهری

- طرح های شهری از کلان تا خرد
- نسبت بازار با کاربری های تجاری سطح شهر
- عواقب تحمیل کاربری بر بازار

بازار اردبیل

مناسبات اجتماعی

- چگونگی کارکردهای اجتماعی-تاریخی بازار
- تعیین رابطه شهروندان با بازار
- چند درصد مردم شهر با بازار در ارتباط هستند؟

بازار نهاوند

شهر، بازار و فرهنگ

- کارکردهای فرهنگی بازار
- نسبت تغییرات فرهنگی و کالبدی
- نسبت کاربری‌های فرهنگی با بازار

بازار رشت

عبور و مرور، واسط بین شهر و بازار

- جایگزینی مفهوم عبور و مرور با مفاهیمی مانند ترافیک و دسترسی پیاده
- حذف تردد عبوری مردم از بازار

بازار بندر لنگه

عبور و مرور، واسط بین شهر و بازار

- سیطره خودرو بر رابطه بین شهر و بازار
- تعیین تکلیف دسترسی پیاده و سواره به بازار

بازار قزوین

کالبد بازار و شهر

• بازار در طرح‌های شهری

کالبد بازار و شهر

• الگوی توسعه بازار

بازار کلاچای

کالبد بازار و شهر

• تأثیر مخرب احداث خیابان بر بازار و شهر

بازار بهبهان

کالبد بازار و شهر

• فهم دقیق کارکرد فضاهای بازار

بازار زنجان

کالبد بازار و شهر

• نسبت نیازهای روز و کالبد بازار

بازار نیشابور

تغییر مفاهیم در رابطه با شهر و بازار

- خلط مفهوم تجارت و کسب
- تغییر مفهوم بازار به عنوان مجموعه‌ای از مغازه‌ها در کالبدی تاریخی
- تغییر نگاه به بازار و شهر به عنوان یک مجموعه تجاری

- فراموشی نقش بازار در اقتصاد شهر
- فراموشی نقش بازار به عنوان واسطه اقتصادی شهرها

نتیجه

نگاه کالبدی به بازار و شهر تاریخی راه به احیاء نمی‌برد. همنشینی بازار و شهری که قدمت چندصد ساله دارد راه‌برد شهر را در سطح کلان متوجه رابطه مؤثر شهر و بازار می‌نماید که باید در چشم‌انداز توسعه شهر لحاظ گردد.

در شهرهای تاریخی سامان شهر و بازار
وابسته به یکدیگر است

